

LATVIJAS REPUBLIKAS FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOME

Reģ.nr. 90010248231; Smilšu ielā 1-512, Rīgā, LV-1919
tālrunis: (+371) 6708 3650; e-pasts: info@fdp.gov.lv; mājaslapa: <http://fdp.gov.lv>

Pieņemts
Fiskālās disciplīnas
padomes sēdē Nr.1(14)
2016.gada 9.februārī
Protokols Nr.1, 7.2.§

FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOMES PAŠNOVĒRTĒJUMS

Rīga, 2016

Saturs

Ievads	3
Konteksts: Krīze un deficīta budžets.....	3
Latvijas Republikas Fiskālās disciplīnas padome	5
Padome caur ESAO “Principi neatkarīgām fiskālām iestādēm” prizmu	7
Secinājumi.....	9
Atsauces	11

Ievads

Šajā ziņojumā tiek sniegts Latvijas Republikas Fiskālās disciplīnas padomes (turpmāk – Padome) darbību un funkciju apraksts un vērtējums. Ziņojums sastāv no trīs daļām.

Pirmajā daļā tiek sniegts konteksts neatkarīgo fiskālo institūciju (turpmāk – NFI) popularitātes pieaugumam pēdējā laikā.

Otrajā daļā tiek sniegts Padomes apraksts.

Trešā daļa ir Padomes novērtējums, vadoties pēc ESAO principiem NFI.

Ziņojumā tiek secināts, ka Padome kopumā atbilst nosacījumiem un principiem, kurus neatkarīgām fiskālām iestādēm būtu jāievēro. Tiek norādītas jomas, kur nepieciešami uzlabojumi, un atzīta arējā novērtējuma nepieciešamība.

Konteksts: Krīze un deficīta budžets

Valsts finanšu ilgtspēja ir balstīta uz fiskāli atbildīgu politiku un pārvaldāmu valsts parāda līmeni.

2015. gada *Fiskālās ilgtspējas ziņojuma*¹ izdevumā finanšu ilgtspējas jautājums tiek skatīts kontekstā ar augstu valsts un privātā parāda līmeni un pašreizējo makroekonomisko situāciju - zemu inflāciju un lēnu IKP pieaugumu. Ņemot vērā iepriekš minēto, ziņojumā norādīts, ka valsts parāda samazinājums sasniedzams tikai ar izaugsmi veicinošu un fiskāli atbildīgu politiku. Papildus tiek apgalvots, ka ilgtspējīgas valsts finanses un zems valsts parāds ir būtiski priekšnosacījumi, lai nodrošinātu, ka Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalstīm ir pietiekams fiskālais spilvens, lai risinātu nelabvēlīgas makroekonomiskās attīstības radītos izaicinājumus un nākotnes izdevumu prasības.

Skaidrāka apziņa par fiskālā spilvena un ilgtspējīga valsts parāda līmeņa nepieciešamību ir daļēji saistīta ar pēdējās globālās finanšu krīzes mantojumu un pieredzi. Tā sauktā Lielā recesija mazinājusi uzticību valdības spējai būt piesardzīgai attiecībā uz valsts finansēm un valsts parādu. Krīze izraisīja lielāko valsts parāda vidējā līmeņa pieaugumu kopš Otrā pasaules kara. ES parāda līmeņi starp 2007. un 2012. pieauga vidēji par 26 procentu punktiem. Finanšu krīze un tās sekas bija vēl izteiktākas Latvijā, kur parāda līmenis šajā laika posmā pieauga par 33 procentu punktiem². ES tas ir radījis bažas par augošā parāda līmeņa ilgtermiņa sekām un stimulējis mēģinājumus atjaunot valsts parāda ilgtspēju. Plaši atzīts ir ticis arī tas, ka politiskā cikla nenoteiktība un īstermiņa ieguvumi var piespiest politikas veidotājus (i) pieņemt lēmumus par labu neoptimāliem darbības virzieniem, (ii) veicināt deficīta budžeta praksi un (iii) sekmēt pārlietu optimistisku makroekonomisko un ieņēmumu prognožu izstrādi, tādējādi liekot papildu spiedienu uz valsts parādu.

Mēģinot risināt iepriekš minētās problēmas, pēdējos gados ir ievērojami pieaudzis neatkarīgo fiskālo iestāžu (NFI) skaits. Pēc SVF Fiskālo padomju datu kopā pieejamās informācijas 27 no 39 NFI tika izveidotas pēc 2007. gada³. NFI ir publiski finansētas valsts iestādes ar tiesībām veikt neatkarīgu fiskālo rezultātu un fiskālās politikas galveno aspektu novērtējumu politiski neitrālā veidā. Īsumā, šādas institūcijas uzrauga, vai fiskālā politika tiek veidota saskaņā ar ilgtermiņa parāda ilgtspēju, ņemot vērā

¹ Pieejams: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/ip018_en.htm, skatīts: 03.03.2016.

² *Kā jauna krīze ietekmētu Latvijas valsts parādu?*, Latvijas Republikas Fiskālās disciplīnas padome, pieejams: http://fdp.gov.lv/files/uploaded/20151210_GDebt_LV.pdf, skatīts: 29.03.2016.

³ Pieejams: <http://www.imf.org/external/np/fad/council/>, skatīts: 03.03.2016.

makroekonomisko situāciju un iespējamās satricinājumus. ES tiesību aktos ir minētas funkcionāli autonomas neatkarīgas institūcijas, kas uzrauga fiskālo nosacījumu ievērošanu un apstiprina (vai sastāda) makroekonomiskās prognozes⁴. NFI konkrētā forma un funkcijas dažādās valstīs ir atšķirīgas un atspoguļo esošo institucionālo kārtību, resursu pieejamību (gan cilvēku, gan finanšu) un konkrētos deficīta budžeta un valsts parāda pieauguma iemeslus. Tomēr ir ticis ierosināts, ka NFI ir (i) jābūt politiski neatkarīgai, (ii) jāveicina sabiedrības diskusija par fiskāliem jautājumiem, (iii) jānovērtē oficiālās prognozes un (iv) jāuzrauga, vai tiek ievēroti esošie fiskālie nosacījumi.

Neatkarība

Vārds "neatkarīgs" var norādīt uz NFI institucionālo statusu, bet tas bieži nozīmē, ka attiecīgā iestāde ir politiski neatkarīga. NFI politikas iniciatīvas jāanalizē objektīvi. Šī iemesla dēļ tiek argumentēts, ka NFI jākoncentrējas uz aprakstošiem un tehniskiem jautājumiem un jāatturas no politiskiem spriedumiem. Lai to darītu veiksmīgi, NFI ir jāpierāda sava kompetence un bezkaislīgi jāizvērtē visu politisko partiju priekšlikumi. NFI locekļi ir jāizvēlas, balstoties uz kompetenci un zināšanām, nevis politiskās piederības. Darbības neatkarībai ir jābūt garantētai tiesību aktos (piemēram, tiesiskā aizsardzība no patvaļīgas budžeta samazinājumu vai darbinieku skaita samazināšanas), lai gan tikai dažām NFI ir piešķirtas šādas privilēģijas.

Publiska diskusija

NFI rīcībā nav politikas instrumentu. Fiskālā politika sevī ietver ienākumu pārdales elementu, un tas izslēdz šo jautājumu deleģēšanu nevēlētām amatpersonām. Šī iemesla dēļ viens no galvenajiem veidiem, kā NFI var ietekmēt fiskālo politiku, ir, veicinot publiskās debates un izglītojot sabiedrību par valsts finanšu jautājumiem. Pēdējam jautājumam ir īpaša nozīme saistībā ar fiskālo ilūziju. Fiskālā ilūzija apzīmē informācijas asimetriju, kad sabiedrība ir nepietiekami informēta par valdības ieņēmumiem un izdevumiem. Rezultātā tiek pārmērīgi vai nepietiekami novērtētas izmaksas, kas saistītas ar valsts pārvaldi, vai arī sabiedrība nespēj noteikt finansējuma avotu sabiedriskiem pakalpojumiem. Ilustratīvs piemērs būtu nodokļu samazinājums, kas tiek kompensēts ar paaugstinātu deficītu, tādējādi palielinot spiedienu uz valsts parādu. Deficīta budžets savukārt var kļūt par ierastu praksi, ja sistēmā trūkst caurspīdības. Veicinot fiskālo caurspīdību, NFI var uzlabot sabiedrības izpratni par noteiktu fiskālās politikas iniciatīvu sekām un tādējādi labāk saskaņot vēlētajū gaidas ar viņu pārstāvju rīcību. Piemēram, viena no Nīderlandes NFI funkcijām ir izvērtēt lielāko politisko partiju ekonomisko platformu vēlēšanu kampaņu laikā. Tiek apgalvots, ka fiskālo rezultātu objektīva analīze varētu palīdzēt vēlētajiem izvērtēt, vai fiskālie iznākumi ir veiksmes vai kompetentas politikas veidošanas rezultāts.

Prognožu novērtējums

Prognožu novērtēšana ir uzdevums, kas bieži tiek deleģēts NFI. Tas nenozīmē, ka iestādei ir jā sagatavo pašai savas prognozes. Valdības prognožu salīdzināšana ar citu atzītu organizāciju prognozēm, vērsot uzmanību uz būtiskām atšķirībām, ir atzīta par pieņemamu praksi - it īpaši, ja resursi ir ierobežoti. Pētījumi liecina, ka NFI klātbūtnē novērojamas precīzākas un mazāk optimistiskas prognozes⁵.

---

⁴ 2. panta pirmās daļas a) punkts, Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 473/2013 (2013. gada 21. maijs) par kopīgiem noteikumiem budžeta plānu projektu uzraudzībai un novērtēšanai un pārmērīga budžeta deficīta novēršanai eurozonas dalībvalstīs (turpmāk - Regula (ES) Nr. 473/2013).

⁵ Debrun, X., Kinda, T., Currissine, T., Eyraud, L., Harris, J. and Seiwald J. (2013) "The Functions and Impact of Fiscal Councils", IMF Policy Paper, pieejams: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/071613.pdf>, skatīts 03.03.2016.

Fiskālie nosacījumi

Fiskālie nosacījumi, kas veicina preciklisku fiskālo politiku, ir kļuvuši populāri pēdējās divās desmitgadēs, un to nozīme ir pieaugusi pēdējās finansiālās krīzes rezultātā. Ir konstatēts, ka fiskālajiem nosacījumiem ir pozitīva ietekme uz fiskālo situāciju, ja tiem ir plašs politiskais atbalsts un tie ir integrēti caurspīdīgā fiskālajā procesā, taču tie var netikt pilnībā ievēroti. Šī iemesla dēļ daudzas valstis izvēlās stiprināt fiskālos nosacījumus ar NFI, kas uzrauga, vai likumprojekti un budžetu projekti atbilst mērķiem un ir veidoti saskaņā ar nacionālajiem un starptautiskajiem fiskālajiem nosacījumiem. Citiem vārdiem, NFI strādā kā garantija, ka fiskālie nosacījumi tiks ievēroti.

Latvijas Republikas Fiskālās disciplīnas padome

Fiskālās disciplīnas padome (Padome) ir viena no vairākām NFI, kas tika izveidotas pēc pēdējās finanšu krīzes un attiecīgajām izmaiņām ES tiesību aktos⁶. Padome ir neatkarīga koleģiāla iestāde. Tās galvenās kompetences ir fiskālās disciplīnas uzraudzība un ar fiskālo politiku un makroekonomisko attīstību saistītu jautājumu izvērtēšana. Padome tika izveidota 2014. gada 1. janvārī, lai uzraudzītu gadskārtējā valsts budžeta un vidēja termiņa budžeta ietvara (VTBI) atbilstību Fiskālās disciplīnas likuma (FDL) prasībām to sagatavošanā, izpildē un grozījumu ieviešanā.

Padomes mandāts, loma un konkrētie pienākumi ir noteikti nacionālā likumdošanā - FDL. Padomei ir trīs galvenie uzdevumi: (i) uzraudzīt, vai gadskārtējā valsts budžeta un VTBI likumi ir izstrādāti atbilstoši FDL noteiktajiem principiem, (ii) uzraudzīt, vai gadskārtējais valsts budžets tiek ieviests saskaņā ar FDL nosacījumiem, kā arī (iii) minimālās plānojamās vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances korekcijas mehānisma uzraudzība. Lai gan FDL noteiktajam Padomes mandātam ir konservatīvs raksturs, Stratēģija 2016-2018⁷ nosaka, ka Padome plāno būt proaktīva un tālredzīga.

Galvenais Padomes publicētais dokuments ir Uzraudzības ziņojums, bet tiek gatavoti arī citi ziņojumi, ja un kad tie ir nepieciešami. Budžeta sagatavošanas laikā Padome izvērtē ierosinātās politikas iniciatīvas un prognozes un sagatavo Uzraudzības ziņojumu. Tas tiek iesniegts Ministru kabinetā kopā ar gadskārtējā valsts budžeta likumprojektu un VTBI projektu, un Padomes priekšsēdētājs Budžeta un finanšu komisijā izklāsta un papildina ziņojumā izvirzītos argumentus. Padome gatavo arī starpziņojumu par Stabilitātes programmu un apstiprinājuma ziņojumu par Finanšu ministrijas makroekonomiskajām prognozēm. Ja nepieciešams, Padome sagatavo viedokli par jautājumiem, kas skar fiskālo politiku. Ja Padome konstatē FDL pārkāpumu, vai Padomei tāds kļūst zināms, tā sagatavo neatbilstības ziņojumu, kurā ietverts neatbilstības apraksts un rekomendācijas tās novēršanai.

Padome gatavo īsus analītiskus materiālus par konkrētiem jautājumiem, taču tā šobrīd neveic likumprojektu izmaksu novērtējumu un neizstrādā bāzes scenārija vai citas prognozes. 2016. gadā Padome plāno veikt pētījumus par vairākiem tematiem (piem. nodokļu kultūru), kas skar atbilstību fiskālās disciplīnas un precikliskas fiskālās politikas principiem. Padomes sekretariāts veic analīzi iekšējām vajadzībām par tēmām, kas kļuvušas aktuālās publiskajā diskusijā un kam ir ietekme uz fiskālajiem iznākumiem (piem. mikrouzņēmumu nodoklis). Padome neveic likumprojektu fiskālās ietekmes novērtējumu un nesastāda savas prognozes.

---

⁶ Tā sauktā Divpaka - Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 472/2013 (2013. gada 21. maijs) par to eurozonas dalībvalstu ekonomiskās un budžeta uzraudzības pastiprināšanu, kurās ir vai kurām draud nopietnas finanšu stabilitātes grūtības un Regula (ES) Nr. 473/2013.

⁷ Padomes stratēģija ir iekšējs vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas izstrādāts, lai efektīvi nodrošinātu Padomes pienākumu un uzdevumu izpildi, pieejams: http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_01_1013_20151218_Strategija_2016_2018.pdf, skatīts: 29.03.2016.

Padomes sastāvā ir 6 padomes locekļi. Visus Padomes locekļus iecēļ Latvijas parlaments (Saeima). Trīs padomes locekļus nominē Saeima, un pārējie locekļi tiek iecelti, balstoties uz Finanšu ministra un Latvijas Bankas prezidenta ieteikumiem. Padomes locekļi pilda savus pienākumus Padomē, piedaloties Padomes sēdēs un darba grupu sēdēs. Padomes uzbūve veicina starptautisku ekspertu piedalīšanos, un Padomē pašreiz ir divi ārvalstu locekļi. Padomes locekļi tiek ievēlēti uz 6 gadiem, un tos atkārtoti var iecelt vienu reizi. Padomes locekļu iecelšana ir neatkarīga no parlamentārā vēlēšanu cikla. Padomes locekļiem nav atļauts ieņemt amatu politiskā partijā.

Saeima 2013. gada 19. decembrī apstiprināja sešus Padomes locekļus atbilstoši FDL 22. pantam un FDL Pārejas noteikumu 9. punktam ar sešu gadu darbības pilnvaru termiņu: Jāni Plato, bijušo Finanšu ministra ārštata padomnieku, Ingaru Eriņu, Rīgas Tehniskās universitātes kancleru un Ulo Kāsiku (Igaunijas pilsonis), Igaunijas Centrālās bankas viceprezidentu, un uz trīs gadu darbības pilnvaru termiņu: Inesi Feiferi, biedrības "Krājaizdevu apvienība" valdes priekšsēdētāju; Mārtiņu Kazāku, akciju sabiedrības "Swedbank" Latvija galveno ekonomistu un Mortenu Hansenu (Dānijas pilsonis), Rīgas Ekonomikas augstskolas Ekonomikas departamenta vadītāju. 2015. gada 23. aprīlī Inesis Feiferis pēc paša vēlēšanās izbeidza darbu Padomē un 2015. gada 3. septembrī par Padomes locekli tika apstiprināts publisko finanšu eksperts Andžs Ūbelis ar sešu gadu darbības pilnvaru

Padomes sekretariātā šobrīd ir četri darbinieki, kuri pastāvīgi uzlabo savu analītisko kapacitāti.

Trīs sekretariāta darbinieki ir ekonomisti, un viens ir sociologs. Padome pēc saviem ieskatiem var pieņemt un atlaist darbiniekus, balstoties uz to kvalifikācijām. Sekretariāta darbinieki regulāri paaugstina kapacitāti, apmeklējot atbilstošus apmācību kursus un seminārus. Pamatojoties uz darbinieku ikgadējā darbības novērtēšanas rezultātā identificētajām mācību vajadzībām, Padomes resursu ietvaros tiek nodrošinātas prioritārās mācību vajadzības. Padomes personāls regulāri paaugstina kapacitāti Apvienotā Vīnes institūta un citu organizatoru piedāvātajos apmācībuursos Latvijā un ārvalstīs.

Padome sadarbojas ar vietējiem partneriem un līdzīgām iestādēm citās Baltijas valstīs un ES kopumā. Vietēji Padomes galvenais partneris atbildīgas fiskālās politikas veidošanā un īstenošanā ir Finanšu ministrija, ar ko Padome 2016. gada 8. februārī parakstīja saprašanās memorandu. Padome ir atbildīga par Finanšu ministrijas makroekonomisko prognožu novērtēšanu un apstiprināšanu. Padome cieši sadarbojas ar Valsts kasi, Latvijas Banku, Valsts kontroli, Centrālo statistikas pārvaldi, Labklājības ministriju, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru, Eiropas Komisijas pārstāvniecību un citām valsts iestādēm. Starptautiski Padome sadarbojas ar un mācās no NFI citās ES dalībvalstīs. Padome ir ES NFI tīkla dalībniece un piedalās ikgadējā Baltijas NFI sanāksmē.

Padomes locekļi regulāri izsaka savu viedokli vietējos plašsaziņas līdzekļos par jautājumiem, kas skar fiskālo politiku un valsts finanses. Uzraudzības ziņojuma publikācijas sakarā tiek rīkota ikgadējā preses konference, un padomes locekļi piedalās arī plašākā diskusijā par ekonomikas attīstību un fiskāliem jautājumiem Latvijā, arī pildot savus primāros profesionālos pienākumus.

Šobrīd ir grūti precīzi noteikt Padomes ietekmi uz fiskālo disciplīnu Latvijā. Padome pastāv kopš 2014. gada. Tā ir vairākkārt izteikusi savu viedokli un paudusi bažas saistībā ar valdības plāniem un makroekonomiskajām prognozēm. Tomēr nav pietiekami daudz informācijas, lai noteiktu, cik lielā mērā Padomes klātbūtnei vai darbībai ir bijusi ietekme uz makroekonomisko un vispārējās valdības budžeta bilances prognožu kvalitāti, valdības finanšu caurspīdību vai publiskās diskusijas kvalitāti jautājumos, kas attiecas uz fiskālo disciplīnu Latvijā. Būtisks izņēmums ir Finanšu ministrijas makroekonomisko prognožu apstiprināšanas procedūra, jo prognozes tika pārskatītas, atbildot uz Padomes komentāriem.

Padome caur ESAO "Principi neatkarīgām fiskālām iestādēm" prizmu

ESAO publikācijā *Ieteikumi padomei par principiem neatkarīgām fiskālām iestādēm*⁸ uzskaitītas vairākas īpašības un principi, kuriem NFI vajadzētu sekot. Zemāk ir pieejams īss apraksts par katru no 9 pozīcijām, kurās sagrupēti principi, kam seko novērtējums par to, kā Padomes pašreiz iekļaujas ESAO piedāvātajā ietvarā.

Vietējā piederība

NFI jābūt pielāgotai vietējais vides (piem. vietējā likumdošana un politiskā sistēma) specifikai, plašam politiskam atbalstam un vietējām vajadzībām ir jānosaka tās darbība.

Padomes dibināšanas iemesls bija izmaiņas Latvijas likumdošanā – FDL apstiprināšanā. Saeima apstiprināja FDL 2013. gada 31. janvārī, un tas stājās spēkā 2013. gada 6. martā. Padomes pienākumi ir noteikti FDL, kas nosaka Padomes lomu fiskālo disciplīnas, kā arī Latvijas ikgadējā valsts budžeta un VTBI kontekstā. Padomes sagatavotie ziņojumi ir jāiesniedz Ministru kabinetā un Saeimā, un visus Padomes locekļus apstiprina Saeima.

Neatkarība un politiskā neitralitāte

NFI jābūt politiski neitrālām iestādēm, kuru mērķis ir nodrošināt fiskālās politikas uzraudzību, analīzi un, ja iespējams, rekomendācijas. Gan darbinieki, gan padomes locekļi būtu jāizvēlas, balstoties uz kompetenci un zināšanas, nevis politisko piederību. Termiņu garumi ir skaidri jānorāda, un tiem ir jābūt neatkarīgiem no vēlēšanu cikla.

Visus Padomes locekļus apstiprināja Saeima. Tie tika izvēlēti, balstoties uz pieredzi un profesionālajiem sasniegumiem. Padome var pieņemt darbā un atlaist darbiniekus pēc saviem ieskatiem, balstoties uz viņu kvalifikācijām. Padomes locekļi tiek ievēlēti uz 6 gadiem, un to ievēlēšana un iecelšana ir neatkarīga no parlamentārā vēlēšanu cikla. Neviens Padomes loceklis nav saistīts ar politisku partiju, un FDL 24. pants aizliedz Padomes locekļiem ieņemt amatus politiskās partijās. Ziņojumos, kurus sagatavo Padome, netiek izrādīts atbalsts nevienas konkrētas partijas priekšlikumiem. Uzraudzības ziņojumā ietvertās rekomendācijas un ierosinājumi turpmākai rīcībai izriet no un ir saskaņā ar fiskālās disciplīnas principiem, kas norādīti FDL, taču personīgu viedokļu ietekmi (piemēram, par ekonomisko vienlīdzību) nevar pilnībā izslēgt. Jāatzīmē, ka Padomes priekšsēdētāja amats nav pilna laika pozīcija un trīs padomes locekļus izvirzīja valdošā koalīcija.

Mandāts

NFI mandātam jābūt skaidri noteiktam tiesību aktos. Ir nepieciešams skaidri formulēt ziņojumus un analīzi, kas NFI ir jāveic, kā arī iestādes lomu budžeta procesā. NFI jāatļauj sagatavot papildu ziņojumi un analīze pēc savas iniciatīvas ar nosacījumu, ka tie atbilst to mandātam.

Padomes pilnvaras ir definētas FDL 3. nodaļā. Nodaļā uzskaitītas Padomes kompetences un pienākumi, ziņojumi, kuri Padomei jā sagatavo, un nosacījumi, kas izraisa vajadzību pēc neatbilstības ziņojumu. Padomei ir atļauts veikt savus pētījumus par tēmām, kas attiecas uz un ir saskaņā ar tās kompetenci un atbildību, kā arī fiskālās politikas principiem, kas uzskaitīti FDL 4. pantā.

---

⁸ Pieejams: <http://www.oecd.org/gov/budgeting/recommendation-on-principles-for-independent-fiscal-institutions.htm>, skatīts: 04.02.2016.

Resursi

NFI nodrošinājumam ir jābūt samērīgam ar to pienākumiem. Daudz gadu finansēšanas saistības var palielināt neatkarību un pasargāt NFI no politiskā spiediena.

Padomei ir pietiekami resursi (gan cilvēku, gan finanšu), lai veiktu tai deleģētos uzdevumus. Padomes budžets var tikt pārskatīts katru gadu, taču tā iekļaušana VTBI norāda, ka ir netieša apņemšanās turpināt finansēt Padomi.

Attiecības ar likumdevēju

NFI ir jābūt atbildīgai likumdevēja priekšā. Galveno ziņojumu publicēšanas datumi jānostiprina un jākoordinē ar atbilstošajiem valdības dokumentiem. NFI ziņojumi laikus jānosūta uz likumdošanas debatēm, un iestādes pārstāvjiem jāuzstājas parlamentā vai atbilstošajās komitejās, lai sniegtu atbildes un skaidrojumus uz jautājumiem. NFI būtu jāreaģē uz pieprasījumiem, kurus izvirza komiteja vai apakškomiteja, nevis atsevišķi indivīdi.

Saskaņā ar FDL 29. panta 1. daļu, Padome iesniedz savu Uzraudzības ziņojumu izskatīšanai Saeimai kopā ar gadskārtējo valsts budžeta projektu un VTBI projektu. Padomes pārstāvji apmeklē Budžeta un finanšu komisijas (turpmāk - komisija) sēdes, kad minētie dokumenti ir iesniegti izskatīšanai Saeimā, lai piedalītos diskusijās par jautājumiem ar fiskālo ietekmi. Kaut arī pastāv neformāla komunikācija starp Padomes pārstāvjiem un komisijas locekļiem, Padome konsultē un savu pozīciju norāda komisijai kopumā.

Informācijas pieejamība

NFI savlaicīgi jābūt pieejamai visai nepieciešamajai informācijai, lai iestāde varētu veikt savus pienākumus. Informācija būtu jāsniedz bez maksas, un pienākums Padomei sniegt attiecīgo informāciju jānorāda tiesību aktos. Visi ierobežojumi skaidri jānosaka tiesību aktos.

Saskaņā ar FDL 28. panta 9. daļu, Padomei pēc pieprasījuma ir pieejama visa nepieciešamā informācija no citām valsts iestādēm. Padomes sekretariāta darbiniekiem ir piekļuve, un viņi var pieprasīt informāciju, kas attiecas uz Ministru kabineta sēdes darba kārtības punktiem. Padome 2016. gada 8. februārī parakstīja saprašanās memorandu ar Finanšu ministriju, kā rezultātā Padomei ir pieejamas makroekonomiskās prognozes, kuras izmanto, sastādot Stabilitātes programmu un gadskārtējo valsts budžeta projektu un VTBI projektu.

Caurspīdīgums

NFI ir pienākums būt pēc iespējas caurspīdīgākai. Skaidrs iestādes darba, aktivitāšu un ziņojumu pārskats var nodrošināt NFI neatkarību un sekmēt uzticamību un sabiedrības uzticību. Ja iespējams, dokumentācijai jābūt brīvi pieejamai.

Caurspīdība ir viens no fiskālās politikas principiem, kas uzskaitīti FDL 4. pantā. Tas nozīmē, ka fiskālās politikas mērķiem, sasniegumiem un rezultātiem jābūt publiski pieejamiem. Padome publicē visus tās ziņojumus un dokumentus savā mājaslapā, kur tie ir pieejami bez maksas. Īss komentārs, kurā uzskaitīti galvenie diskusijas punkti, tiek publicēts pēc katras padomes un darba grupas sēdes. Pēc sēdes ar nozīmīgiem secinājumiem par aktuāliem jautājumiem tiek izlaista preses relīze. Padome savā mājaslapā publicē tās iepirkuma informāciju un līgumus.

Komunikācija

NFI ir jābūt atvērtām un konsekventām saziņā ar plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrību kopumā. NFI loma un ietekme ir balstīta uz pārliecināšanu un atrunāšanu, nevis piespiešanu. Klātbūtne plašsaziņas līdzekļos palīdz veicināt publiskas diskusijas un veidot spiedienu uz valdību, liekot tai rīkoties atbildīgi un pārredzami.

Padomes locekļi, īpaši priekšsēdētājs Jānis Platais, regulāri izsaka savu viedokli vietējos plašsaziņas līdzekļos par jautājumiem, kas attiecas uz fiskālo politiku un valsts finansēm. Publicējot uzraudzības ziņojumu, tiek rīkota preses konference. Līdz šim ir notikušas divas konferences - 2014. gada decembrī un 2015. gada septembrī, un abas konferences apmeklēja galvenie ziņu kanāli. Padomes locekļi savu viedokli vietējos plašsaziņas līdzekļos pauž, pildot arī savus primāros profesionālos pienākumus. Piemēram, Mārtiņš Kazāks komunicē savus uzskatus kā "Swedbank" Latvija galvenais ekonomists, bet viņa dalība Padome arī tiek minēta. Līdzīgi Mortenam Hansenam ir privāts emuārs žurnālā "Ir", kur ir minēta viņa dalība Padomē. 2016. gadā februārī Padome parakstīja līgumu ar Baltic Communication Partners, lai izstrādātu Padomes komunikācijas stratēģiju un uzlabotu komunikāciju ar plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrību kopumā. Kopš 2016. gada janvāra Padomei ir pieeja mediju monitoringa pakalpojumam, kas identificē publikācijas, kas attiecas uz fiskālo disciplīnu. Iespējams, ka tas Padomei ļaus novērtēt savu ietekmi uz publisko diskusiju un uzlabot komunikācijas stratēģiju.

Ārējais novērtējums

NFI jāievieš ārēja novērtējuma mehānismi, lai nodrošinātu iestādes analīzes kvalitāti. Tas var izpausties kā konkrētu ziņojumu novērtējums, pastāvīga konsultatīvā padome vai līdzīgas iestādes novērtējums.

Pašlaik nav ieviesti ārējās novērtēšanas mehānismi.

Secinājumi

Nākotnes izdevumu spiediens un nepieciešamība pēc ilgtspējīga valsts parāda līmeņa ir stimulējis NFI izveidi un popularitāti. Šīs iestādes veicina piesardzīgu fiskālo politiku un reālistisku makroekonomisko un ieņēmumu prognožu sastādīšanu. Šādu iestāžu skaits ir ievērojami audzis pēdējās desmitgades laikā. Fiskālās disciplīnas padome ir viena no vairākām NFI, kuras ir izveidotas pēc pēdējās finanšu krīzes. Fiskālās disciplīnas padome kopumā atbilst kritērijiem, kas iekļauti ESAO principos neatkarīgām fiskālām iestādēm.

	Pilnībā atbilst	Daļēji atbilst	Neatbilst
Vietējā piederība	X		
Neatkarība un politiskā neitralitāte	X		
Mandāts	X		
Resursi	X		
Attiecības ar likumdevēju	X		
Informācijas pieejamība	X		
Caurspīdība	X		
Komunikācija		X	
Ārējais novērtējums			X

Tā tika izveidota, lai pildītu Fiskālās disciplīnas likuma prasības. Likumā noteiktas padomes kompetences un pienākumi, kā arī vajadzība pēc neatkarības, aizliedzot Padomes locekļiem ieņemt amatus politiskās partijās. Konsekventāka pieeja komunikācijai ar sabiedrību un plašsaziņas līdzekļiem

stiprinātu Padomes ietekmi uz publisko diskusiju, un Padomes novērtējums, ko veic ārējs novērotājs, varētu uzlabot Padomes ziņojumu kvalitāti.

Atsauces

Calmfors, L. and Wren-Lewis, S. (2011) “What Should Fiscal Councils Do?”, Department of Economics Discussion Paper Series, No. 537, pieejams: <http://www.economics.ox.ac.uk/Department-of-Economics-Discussion-Paper-Series/what-should-fiscal-councils-do>, skatīts 03.03.2016.

Debrun, X. And Kinda, T. (2014) “Strengthening Post-Crisis Fiscal Credibility: Fiscal Councils on the Rise—A New Dataset”, IMF Working Paper, No. 14/58, pieejams: <https://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=41472.0>, skatīts 03.03.2016.

Debrun, X., Kinda, T., Curristine, T., Eyraud, L., Harris, J. and Seiwald J. (2013) ‘The Functions and Impact of Fiscal Councils’, IMF Policy Paper, pieejams: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/071613.pdf>, skatīts 03.03.2016.

European Commission (2014) “Independent Fiscal Institutions Across the EU”, in Public Finances in the EMU – 2014, European Economy 9: pp. 54-67, pieejams: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/ee9_en.htm, skatīts 03.03.2016.

European Commission (2015) Fiscal Sustainability Report 2015, Institutional Papers 18, pieejams: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/ip018_en.htm, skatīts: 03.03.2016.

Hagemann, R. (2011) “How Can Fiscal Councils Strengthen Fiscal Performance?”, OECD Journal: Economic Studies, Vol. 2011/1, pieejams: http://dx.doi.org/10.1787/eco_studies-2011-5kg2d3gx4d5c, skatīts 03.03.2016.

Kopits, G. (2011) “Independent Fiscal Institutions: Developing Good Practices”, OECD Journal on Budgeting, Vol. 11/3, pieejams: <http://dx.doi.org/10.1787/budget-11-5kg3pdgcpn42>, skatīts 03.03.2016.

OECD Council (2014) Recommendation of the Council on Principles for Independent Fiscal Institutions, pieejams: <http://www.oecd.org/gov/budgeting/recommendation-on-principles-for-independent-fiscal-institutions.htm>, skatīts 03/03/2016.